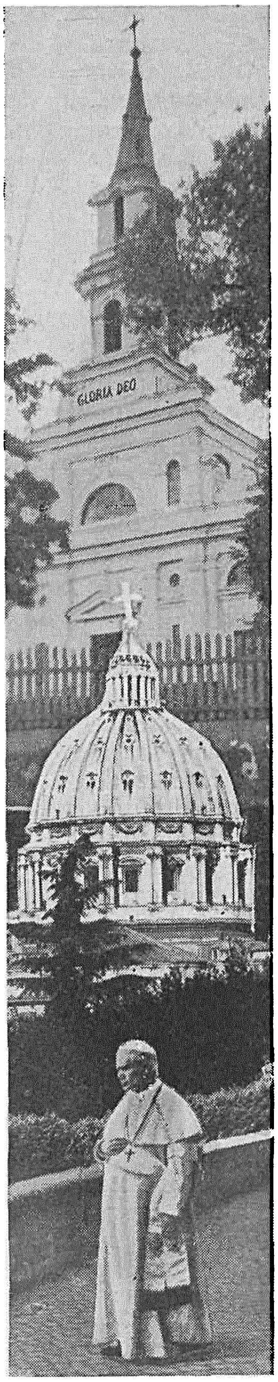
LA BRACE

Hod. XV | VIERASIEN - KASTRYCNIK 1964 | N. 78-79

Biełaruskaja relihijna- **ŹNIČ** adradženskaja časopis

Adres Red: Roma, v. Trionfale, 6415 || Hadav. padp. 2 dal., 1 paasobn. 15 cent.

III SESYJA SABORU

Ich Ekśc, Mons. - Rancans, Sipovic, Sloskans

PADZIAKI ACHVIARADAUCAM

SpMachnacovaj	18.480
JEBRancansu	6.250
MRCamanisu	3.110
SpKalodku	6.790
DrHrynkievicu	3.125
DrTeodorovic	3.125
SpCarneckamu	5.620
SpSTatarnovicu	3.110
SpPituska	625

PRAMOVA PAPY PAŬŁA VI

«Znakam śv. Kryža, ŭ češć jakoha adcelebravali My supolna Liturhiju = Mšu Śv., adkryvajem siannia treciuju Sesyju Druhoha Vatykanskaha Saboru Ekumeničnaha.

Eklezija jošć prysutnaj — pačaŭ Jaho Śviataść — My źjaŭlajemsia tut Eklezijaj bo my-ž čaścinki Mistyčnaha Cieła Chrystusa. . . my słuhi = ministry samoj Eklezii. . . źjaŭlajemsia Joju jak vučyciali viery, pastyry duš, razdavalniki tajnic Božych (Kor. 4, 1), my całuju tut Jaje reprezentujem, jak plenarnaja Asambleja, Nami poŭnapraŭna sklikanaja Našaj pavahaj pakornaha, ale autentyčnaha, Nastupnika Piatra Apostała ; a znača — jak Hałavy, choć mo niahodnaha, Śviatoje Katalickaje Eklezii j Vikaraha Chrystusa, Słuhi Słuh Božych. Reasumujučy ŭ našych asobach i ŭ našych funkcyjach universalnuju Ekleziju — kazaŭ dalej Papa — praklamujem hety Sabor jak Ekumeničny : tut vyražajecca Adzinaść, tut Katalickaść, tut vialikomicca Śviataść, tut takža ździejśnivajecca j Apastolskaść Eklezii (Kašć. Carkvy).

Vošža, kali tut jošć Eklezija, dyk jošć i Duch Śviaty Paciašyciel, Jakoha abiacaŭ Chrystus svaim Apostałam dla budavannia Jahonaj Eklezii. Duch Śviaty znajchodzicca tut užo nia tolki

dziela üzbahačennia dziejučaj u nas, vykonvajučych dziela Saboru, łaski sakramantalnaj, ale i dziela aśviatlennia našaj pracy dy skiravannia jaje na karyść Eklezii celaha ludztvà. Duch Śviaty z nami. My üzyvajem Jaho, čakajem Jaho, idziom za Im. Pryhadajma sabie hetu praüdu, bo na hadzinniku historyi vybiła časina, ü jakoj Eklezija, nami reprezentavanaja, što z nas biare svaju strukturu dy žyćcio, musić skazać ab sabie toje, što ab joj dumaü dy čaho chacieü Chrystus, i što Jana vierna üžo vyśviatliła na praciahu viakoü za dumkaju mudrych Ajcoü, Papaü i Daktoraü. Adnym słovam — Eklezija musić siabie zdefinijavać (akreślić). Hetak voś pavinna być dapoünienа daktryna, jakuju I Vat. Sabor Ekum. źbiraüsia ahłasić, ale pierarvany vonkavymi pieraškodami, üśpieü akreślić tolki pieršuju častku, jak vam viedama, ab Hałavie Eklezii, Rymskim Papie j jahonych nyjvyšejšych upraünienniach adnosna Prymatu dy Niepamylnaści ü navučanni, jakimi Zbaviciel abdaryü Ap. Piatra, jak svajho bačnaha Vikaraha na ziamli, dy tych, što jaho ü hetym uzvyšnym i tak tropatnym uradzie unaśledžvajuć. Astałosia jašče dyskusyjna vyśviatlić dumku Zbaviciela ab celaj Eklezii, asabliva ab natury j funkcyjach nastupnikaü Apostałaü, h. zn. Biskupaü. Hetaja sprava vydajecca Nam — adciemiü Papa — nadta važnaj i dalikatnaj. Tamu što dyskusyjn. dakłady ü hetaj materyi bolš mo jak inšyja temy, charaktaryzavacimuć u pamiaci patomkaü, hety solenny j histaryčny Synod, jany pavinny być apracavany hłyboka teolohična, jany pavinny pradstavić fihuru i missyju Pastyraü Eklezii, pavinny abmiarkavać i z pomaččü Ducha Śviatoha akreślić kanstytucyjanalnyja upraünienni (prerohatyvy) Episkapatu; abrysavać linii suadnosinaü miž Apostalskim Pasadam i tymža Episkapatam; pavinny vykazać nakolki źjaülajucca adnarodnymi ü svaich rožna-typičnych vyjavach Uschodu i Zàchadu kanstytucyjanalnyja paniaćci Eklezii; tyja dyskusyi pavinny pakazać viernym Katalickaj Eklezii, jak i Bratom niezadzinienym, praüdzivaje razumiennie orhanaü Herarchii, jakuju Duch Sviaty ustanaviü jak Biskupaü, kab kiravali Božaj Eklezijaj z važnym i biaspornym autarytetam u pakornaj dy ciarplivaj słuźbie bratom, jak prystoić Pastyram słuham viery i lubaści.

Heta treciaja sesyja Saboru Ekumeničnaha stavić sabie za metu, kab miž pytanniami zhłybić hetaje pryncypovaje adnosna samaj natury j pasłanstva (misyi) Eklezii, ülučajučysia ü studyi pieršych dvuch sesyjaü hetaha Saboru dy lohična pradoüžvajučy pieršy Vatykanski Sabor. Eklezija znača choča ühłybicca ü siabie, ci, lepš kažučy, znajšci siabie ü namierach Chrystusa svajho Boskaha Fundatara, kab tym-bolšuju čeść addać Jahonaj mudraści j lubaści dy stacca jašče zdatniejšym pryładździem zbaülennia duš, dla jakoha zasnovana...

Integralnaść (celasnaść) katalickaj daktryny vymahaje siannia suładnaha adzinstva z daktrynaj ab Papiestvie, jakaja stavić ü dobrym śviatle fihuru dy pasłanstva j Episkapatu; ale Sabor pavinien uvydatnić heta, vykazvajučy krynicu pachodžannia z dumki Jezusa Chrystusa.

Kali Nam, jak nastupniku Piatra — havaryü dalej Jaho Śviataść — a znača poünaüładnamu nad usioj Eklezijaj, pryznajecca abaviazak być, choć niedastojnym, Vašym Hałavoju, dyk nie natoje, kab uščuplać Vaš autarytet, ale naadvarot: My pieršyja addajom Vam čeść; a kali Naš urad apastolski zabaviazvaje Nas da jakich zaściarohaü, da precyzacyi akreślenniaü, da paručennia formaü, da padparadkavannia sposabaü vykonyvannia üłady biskupskaje, dyk viedajcie toje, što heta dziejecca dla dabra celaje Eklezii dy dla adzinaści jaje, jakaja tym-bolej patrabuje centralnaha kiraviectva, čym šyrejšym stajecca jejnaja paüsiodnaść, a bolšyja niebiaśpieki dy patreby chryścijanskaha narodu ü roznych abstavinach histaryčnych; i možam dadać jašče — čym lahčejšymi stajucca siarodki parazumlennia. Hetaja centralizacyja, jakaja peünaz budzie zaüsiody łahodžana j nadzialana stała j čujna patrebnymi paünamoctvami k' usłuham miascovym Pastyram, nia jość štučnaj vydumkaj hordaści, a — Božaju słužbaj, jość interpretacyjaj Ducha adzinstva j herarchičnaści Eklezii, jość hožaściu i siłaj, jakija pryrok joj Chrystus i pastupienna ü svaim časie udzialaje...

Jak Vy, Dastojnyja Braty, raściarušanyja pa śviecie dziela svajho tryvannia i manifestavannia katalickaści Eklezii patrabujecie niejkaha centru, pryncypu, adzinstva ü viery j spałuki, jakija j znajchodzicie ü hetym voś Piatrovym Pasadzie, hetak i My čujem patrebu Vašaje blizkaści, kab dadavali svajoju prysutnaściu Apostalskamu Pasadu hožaści, ludzkoje histaryčnaje realnaści bolš taho — byli dla jaje prykładam i paciechaj, svajoju zhodnaściu ü viery j spaünianni abaviazkaü».

Nabližajučysia k kancu svaje pramovy, Jaho Sviataść źviarnuüsia z svaim Ajcoüskim pryvietam takža i da śviataroü usiaho śvietu, dziejnych zasłužanych supracoünikaü Episkapatu, zakonnictva, dy üsich cyvilnych sudziejnikaü z Herarchijaj: da üsich cierpiačych asabliva ad praśledu za vieru. Ukancy, źviartajučysia da Abservataraü, Pavał VI dasłoüna kazaü dalej:

«Vitajem Vas i dziakujem, Češcihodnyja j Šlachotnyja Abservatary, My pacviardžajem Našu pastanovu, Našu nadzieju na addalennie adnaho dnia üsich pieraponaü, usich niedarazumienniaü dy üpiaredžanniaü, jakija šče pieraškadžajuć całkom pačuvacca ü Chrystusie, ü Jahonaj Eklezii «adnym sercam i adnoju dušoju» (Ap. Dz. 4, 32). Z Našaha boku My zrobim usio, na što pazvolać Nam Našy mahčymaści. My razumiejem jak ciažka nànava scalić hetaje adzinstva dy paśviàcim na heta patrebny čas i turboty. Jość štoś niazvyčajnaje ü doühaj i balučaj historyi, papieradžajučaj rožnyja rostyrhi j padzieły, dyk ciarpliva čakacimiem, pakul daśpiejuć abstaviny da pazytyünaha j pryjaznaha vyrašennia; heta bo sprava zavilaja, što karanicca hłyboka ü tajomnych planach Božych, i My pastarajemsia ü pakory j pabožnaści stacca hodnymi tak vialikaje łaski. Viernyja adzinstvu Chrystovaje Eklezii, My budziem staracca lepš paznać i pryniać usio, što ü chryścijanskich hramadach, z Nami nie zadzinienych, jość autentyčnym dy mahčymym da pryniaćcia. Prosim,

kab i Vy taksama lepš paznavali vieru j žyccio katalickaje dy nie ŭvažali abraźlivymi Našych zaprosin da złuki ŭ poŭnapraŭdzie j lubašci, jakija z voli Chrystusa majem niezasłužanaje ščaście dy vialikuju adkaznaść ščadzić, a — ličyli ich zaprosinami poŭnymi pašany i brackaści. Prymież taho, chaj za Vašym pasiarednictvam, Dastojnyja j Vydatnyja Hości Abservatary na hetym Sabory, dojdzie ščyry Naš pryviet da kožnaj z chryscijanskich, praz Vas reprezentavanych, hramadaŭ. Chaj idzie Naš pačesny ŭspamin i da tych, jakija nia jošć tut reprezentavanyja. U Našyja čułyja malitvy ŭłučajem i tych, dahetul niezadzinienych z poŭnaj duchovaj i bačnaj cełaściu Mistyčnaha Cieła Chrystusa, i ŭ hetaj natuzie čułaści j pabožnaści raście Naša ciarpiennie, ale i Naša nadzieja...

Zaprašajučy Vas, Braty Dastojnyja, da supolnaha malennia Ducha Śviatoha, My hatovy da adkryccia treciaje sesyi hetaha II Vatykanskaha Saboru Ekumeničnaha, udzialajučy Vam usim ŭ Imia Božaje dy praz zastupnictva Najśviaciejšaj Dzievy j Śviatych Apostałaŭ Piatra i Paŭła, Našaje Apostalskaje Bahasłaŭlenstva.

KLIČ ŽYĆCIA

Moj pegas pačuŭ kryły arłovy la noh
I ziamli hravitacyju jon pieramoh.
Ja papłyŭ, palacieŭ u niabiesny prastor,
Miž planetaŭ, kamet, meteoraŭ i zor.
Kolki voli, prastoru! Biaźmiežny palot!
Mianie hnomy schapili ŭ svoj karahod,
Zory mihali-słali kachannia pryzyŭ,
Kosy sonca rukoj ja luboŭna piaściŭ,
Jak sabaka kamèta vilała chvastom,
Meteory ćmialàmi burčeli kruhom,
U zabavie ja mièsiaca dyskam šybaŭ
I elipsy planet vydaŭžaŭ, prastavaŭ.
Paśla loh adpačyć tam, na dnie vysaty,
Na małočnaj darohi piasok załaty.
Azirnuŭsia navokał na ŭvieś usiaśviet —
Adzin ja u prastory miž miortvych planet,
Što biahuć pa elipsach naznačanych im
Biaz žyćcià, biaz dušy, abyjakavy ŭsim.
Ja adčuŭ, što było tam u niebie na dnie
Štoś čužoje pustoje, dalokaje mnie.
Raptam — niejki svoj huk. Paziraju kruhom —
A ziamla pad viasiołkaj visić šarhunom
I źvinić i zaviè: « Hej, viartajsia, piaśniàr!
Čaho chočaš šukać za miažoj čornych chmar,
Što naviśli parkànami złych piarunoŭ? —
Tam nia znajdzieš žyccia. Dyk viartàjsia damoŭ!
Ty kachaješ žyccio — a jano ž mianie ŭsio
Uzrastaje, ćvicie, daśpiavaje kałaśsiom,
Spadàje, hnije, uzrastaje iznoŭ...
Tut nianàviść i zło, tut achviara, luboŭ,
Kryž Chrysta i praklaty toj Kainaŭ koł,
Tut i Judy piatla, Prametèja aroł,
Esesmana nahàn i Pasteura spakoj,
Tut anioły z čarciàmi viaduć viečny boj.
Dyk viartàjsia, piaśniàr, z zaabłočnych daroh
Na zmahannia ciažar, pa tryumf pieramoh... »

Piotra Syč

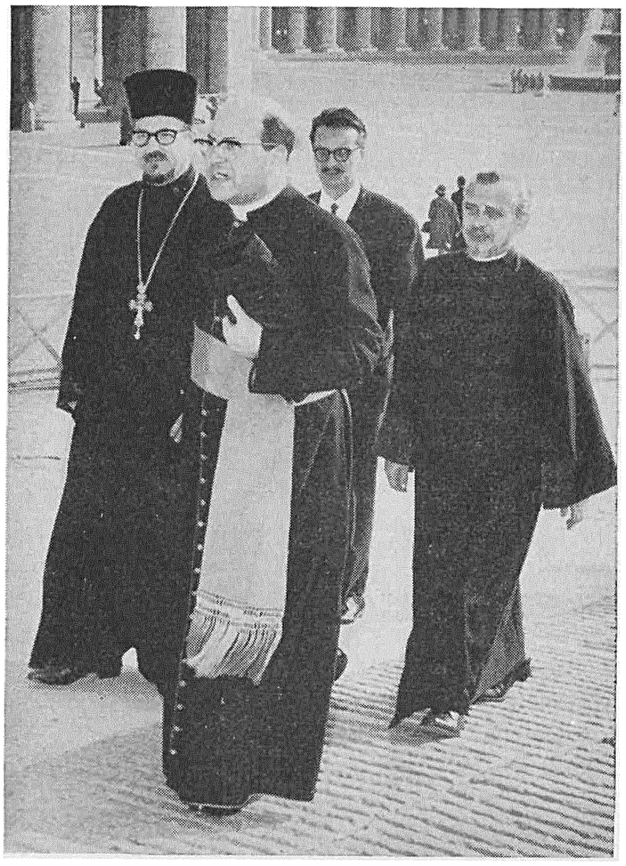
Z DYSKYJAŬ NA AHULNYCH ZYBRANNIACH

Na ahulnych zybranniach Saboru razhladalisia punkty 4 raździełu schemy ab Ekumenizmie, ŭ jakich abmiarkoŭvalisia adnosiny Eklezii Šv. da Hebrejeŭ, Mahometanaŭ dy inšych niechryścijanskich vyznanniaŭ, naahuł « *De Judeis et non Christianis* ». Hetyja adnosiny, abo ekumeničny dyaloh Eklezii, nia treba razumieć jak niejkija dyplomatyčnyja pierahavory, ŭ jakich adna starana šukaje niejkaj pieravahi nad druhoju, ale jak ščyraspryjalnyja pošuki, ci jmknienni da psychalahičnaha stanu adpružennia, ŭzajemazrazumiennia, ludzkoje brackaści, relihijnavyznanniavaj salidarnaści ŭ prablemach duchoŭnych supolnaha značennia. Peŭnaž, heta nie abaznačaje nijakaha kampramisu, ci ustupstvaŭ daktrynalnych, a tolki ludzkaja brackaść, vypłyvajučaja z hodnaści asoby dy pašany relihijnaj svabody sposabami abmiarkavanymi ŭžo na papiarednich pasiedžanniach. Viedama, kažnaja relihijnaja viera čuje ŭ sabie niejki misijanarski entuzyjazm naviartannia, prozelityzmu, hodnymi česnymi sposabami; jošć jon i ŭ ekumeničnym dyjalohu miž chryscijanami, šukajučymi adzinstva ŭsich Božych dziaciej pad adnoj adzinaj Arkaj Zbaŭlennia, Chrystovaj Eklezijaj; alež ekumeničnaje stanovišča Katalickaj Eklezii Chrystovaj — jak dabitna adciemiŭ na presavaj kanferencyi Mons. Heenan Archbp Westminsteru — nie źjaŭlajecca niejkaj formaj kanspiracyi razburajučaj vieru inšych chryscijan: Pravasłaŭnych, Pratestantaŭ, ci chočby j Hebrejeŭ, Mahometanaŭ dy inšych vieravyznanniaŭ niechryscijanskich.

Nichto z katalikoŭ nie pamykajecca na relihijnyja prakananni ichnija, ale maje ŭ svajoj intencyi spryjać vytvarać atmasferu duchovaj brackaści, ŭzajemazrazumiennia dy raźvićcia abaronnaj akcyi proci ateistyčnaje navały j zahrozy indyferentyzmu, akcyi charytatyŭnaj dapamahovaj ludzkomu horu na śviecie. Voś u hetkim sensie treba razumieć ekumeničnyja debaty na Sabory ŭ sensie znača abjektyŭnaści j spraviadlivaści.

Dziela dakładniejšaha razumiennia dyskusyjaŭ na Sabory ab Hebrejach i niachryscijanach nieabchodna było siahnuć hłybiej u Bibliju j Teolohiju. Halaŭniejšyja linii henaj Teolohii nakreśliŭ užo Ajciec Śviaty ŭ svajoj Encyklicy « *Eklezijam suam* » dzie jon piša: « Bačymo voś zarysoŭvajučysia inšy kruh biaźmiežny... tych pieradusim ludziej, što addajuć češć Bohu adzinamu i najvyšejšamu, jakoha adorujem i my; majem na dumcy synoŭ, hodnych našaj vietłaj pašany, narodu Hebrajskaha, viernych relihii, jakuju my zaviom Starym Zapavietam ». Kali ŭsie narody jošć Božymi, dyk narod Hebrajski źjaŭlajecca specyjalna ad Boha vybranym dziela pierachavannia jaho Zapavietu i śvietčannia ab im pierad inšymi narodami. Šv. Pavał pramaŭlajučy u Listry j Atenach ab pryznačenni rožnych narodaŭ, kaža vyrazna ab Božych abiacan-

niach zysłać švietu Zbaviciela, jakija mieli pierachavać Izraelcy; a znača ich pryznačennie było mesyjanskaje prarockaje, mieŭšaje pryhatović k pryjmù Zbavieiciela narody, ź jakich paŭstanie novy Izrae' Chryscijanski, Tut — jak bačymo — jość suviaź miž starym i novym Zapavictam Božym. Narod Izraolski — jak i Apostały navučali — byŭ znača znadobjem u Božych rukach nia tolki dla padrychtovy Adkuplennia, ale takža j dla vykanannia planu Zbaŭlennia, zasnovy novatestamentovaj Eklezii dy razrostu jaje ŭ śviecie. Pieršyjaž prapahatary jaje, Apostały j Vučni Chrystovyja, byli Izraelcy. Tamu voś i mova na Sabory ab Izraelu, ab abnovie pašany da hetaha narodu, asabliva ŭ našych časach, kali taja pašana hetak panižajuča była narušanaj. Pamima hałasoŭ u suśvietnaj presie, to sianniašnija Izraelcy, heta nia tyja staratestamentovyja; - alež isiannia jość Izraelcy vieručyja, skvapna zachoŭvajučyja biblijnuju spadčynu, uvažajučy jaje jak žyvy dakumant sučasnaha Izraela; za Prava Majžešava, danaje Boham, i vypaŭnianaje nia tolki ŭ synahohach, ale i ŭ siemjach dy žyćci publičnym. Zusim zrazumiełym vošža nia tolki humannaje sužyćcio z Izraelcami, ale i supraca; asabliva ŭ studyjach biblijnych, archeolohičnych dy histaryčnych. Sučasnych Hebrejaŭ niełha ličyć Chrystabojcami, kali naviet i tych, što kryžavali, daŭniejšych, Sam Zbaviciel, a za im Apostały, razhrašaŭ, bo... «*nia vi'dali, što rabili*»...

JD. Ajc Prałat Baravy - absrv. z SSSR z svajoj asystencaj

Ajcy Saboru takža vykazali žadannie ŭnieści ŭ ekumeničny dyaloh i Muzułmanaŭ, u jakich znajchodziacca takža niekatoryja elementy chryscijanskaści, dyj usie niechryścijanskija relihii biaz pieraličannia ich nazovaŭ.

Adnosna asudu vorahaŭ Eklezii, biazbožnictva, dyk pry dyskryminacyi ich treba kaniečnie adznačyć, što lubaść adnak Eklezii abyjmaje naviet i jejnych vorahaŭ.

Dn. 29 vieraśnia AJCIEC ŠV. PRYNIAŬ NA AŬDYJENCYI ŬSICH INŠAVIRCAŬ ABSERVATARAŬ SABORNYCH.

Presa adznačała z asablivym zainteresavanniem fakt, što ŭsie udzielniki taje audyjencyi: Anglikanie, Rasiejcy, pratestanckija Pastary, j Sviatary koptyjskija — usie abservatary niaśli pad pachvaju z hetaj audyjencyi, z Kaplicy Sekstynskaj, Evaneliju ŭ hreckaj movie i łacinskaj pryhoža apraŭlenuju ź bierahami załočanymi na tonieńkaj indyjskaj papiery. Heta byŭ padarak Papy Paŭła VI na pamiatku z III Sesyi Saboru. Heta było ŭžo treciaje spatkannie Ajca Šv. z Delehatami haśćmi Saboru, čuła kranajučaje spatkannie, jak i dva pieršyja. Pieršy bo raz pad sklapienniami Michelangelo hrymnuła supolnaja malitva padzielenych bratoŭ chryscijanskich «Te Deum laudamus». Kožny, peŭnaž, vyhłašaŭ jaje ŭ svajoj rodnaj movie ź vidavočnym rasčulenniem.

Na pramovu pravadnika hrupy JEm. Kard. Bea i Archimandryta Rodopoulos'a, zabraŭ hołas Jaho Śviataść, nazyvajučy hena spatkannie « histaryčnym faktam »... Zradziłasia pryjazń, raźniečiłasia nadzieja, uziaŭ svoj pačatak ruch — akcentavaŭ Papież — ruch prahresyŭnaha zbližennia duš u Chryście Zbavicielu Našym»...

Praz fizyčnaje zbliżennie, zbližajucca j duchi. Daŭsia paznać voś novy sposab, novyja metody, miž imi d y a l o h, jaki z adnaje j druhoje starany pabudžaje intelekty šukać definicyi, akreślennia, adnosnych pazycyjaŭ. Heta, biassumniŭna, dzieje Duch Śviaty ŭ asobnych dušach i ŭ hrupach eklezijalnych razłučanych...

Palemičny peryjad užo chiba skončyŭsia, kab dać čas i miesca pierahavoram, zybranniam, naahuł sudziejnictvu j sužyćciu ŭ karyść zbaŭlennaje złuki...

Ustaŭlajem tut abrazok hetaha audyjencyjnaha spatkannia, bo jano źjaŭlajecca symptamatyčnym faktam ekumeničnaj akcyi ŭ kirunku niachryscijan, dy universalnaści Evanelii dla ŭsich narodaŭ i tych, što ŭvažajuć jaje fundamantam svaje viery, i tych, što uvažajuć jaje jak vyniatkavy dakumant relihijnaha žyćcia, praź jakoje jduć, vòbmackam źbližajučysia da Božaj praŭdy, Abjaŭlennia. Ich viera monoteistyčnaja, teolohija naturalnaje, pamima svaje formy, viadzie ŭsiožtaki ŭ bok praŭdy, pachodziačaj ad Boha Mistycyzm ichni heta nia toje, što chałodny, skeptyčny racyjanalizm...

APOSTALSTYA SVIECKICH

Chryscijanie ŭ Chroście j Kryžmavanni, atrymoŭvajuć ad Ducha Šv. siłu j pasłanstva ab usim hetym švietčyć pierad švietam. Adsiul vynikaje patreba havaryć na Sabory ab Apastolstvie Svieckich. Kažny achryščany viernik nia tolki naležyć da Eklezii, ale jość Eklezijaj, siabram aktyŭnym Narodu Božaha j Mistyčnaha Cieła Chrystusa. U hetym apastolacie vykonvajecca śviatàrstva duchovaje j vaładarskaje i praz švieckich, praz indyvidualnuju siamjenuju j sacyjalnuju pavinnaść paśviačać dy uśviàčvać śviet ź jahonymi ziamnymi rečami = realnaściu.

Varštaty, pracy, ramieśnictva, urady, prafesyi mohuć

dy pavinny achviaroŭvacca paśviačacca; sposabam udatna pakazanym Šv. Ajcom: «supastaŭlajučy j utrymoŭvajučy ŭ kontakcie śviatoje z śvieckim (sacro col profano) tak, kab pieršaje nia było aplàmlena, a druhoje nie pierajnačana, tolki pieraabražana». Henaje pieraabražennie (transfihuracyja) dakonyvajecca tady, kali sacyjalnym, kulturnym, palityčnym, ci ekanamičnym ustanovam nadajom metu, praznačennie, pavodla pryncypaŭ natury i łaski.

Chryścijanin nie pahardžaje, nia černić śvietu ale jaho pryjmaje jaho ušlachotnivaje uśviàčvaje, achviaroŭvajučy jaho ŭ dar Bohu tak, kab jahonaja moc uvajšła ŭ va ŭsio ludztvo j padniesła jaho na ŭzvyšša dy ŭviała ŭ boskuju sferu. Kab spoŭnić hetaje chryscijanskaje zadannie — Ajcy Saboru ściviardzili — jon pavinien pakazać svaju absalutnuju viernaść praŭdzie, žyćciu i ŭładzie Eklezii, dy absalutnuju viernaść pryncypam etyki naturalnaj i prafesyjanalnaj. Heta znača, patrabujecca ad śvieckaha viernika, kab byŭ daskanałym całaviekam pracaŭnikom svajho stanu np. rabotnikam, advakatam, daskanałym dziaržaŭnikam = uradaŭcam, vučycielem adnym słovam: dobrym prafesyjanistam i dobrym chryscijaninam. Inakš bo moža stacca achviaraj častych abvinavačvanniaŭ za klerykaliz ci kanfarmizm, padłyžnictva.

Treba, znača, unikać niebiaśpieki, kab chryscijanin byŭ niekim adludkam, niavietnik, niadošły prafesyjanlist, ci karystalubiviec, sabietnik. Łaska daskanalić naturu pryrodu, i vady pryrodnyja mohuć praz niaviedu i niadošłaść vyklikać upiaredžanni j niedarazumiennie adnosna viery, kali nia prydajecca značennia valoram vartaściam naturalnaj etyki i prafesyjanalnaj čałavieka śvieckaha jak hramadzianina śvietu, a razam z hetym i vartaści relihijnyja nadnaturalnyja, pachodziačyja z jahonaha chrostu sakramentu (charaktaru) jaki robić jaho hramadzianinam narodu hramadztva Božaha. Da kultury biazdušnaje śvieckija ludzi pavinny dadać nadnaturalnuju aduchoŭlenaść, jak navučaje Papa Pavał VI: «Śvieckim ludziam siannia vyznačana zadannie vynajści modernyja šlachi dla prahresu Chrystovamu Pasłanstvu».

Dyskusyja na temu dziejalnaści śvieckich u Eklezii była vielmi haračaja j daŭhaja tak, što niełha ŭsich hałasoŭ zreferavać. Dla pajaśniennia vyšejpadanych nami jakby teorytyčnych zaciemak, dadamo z henaj dyskusyi adzin z najbolej charaktarystyčnych hałasoŭ.

«Fakt paklikannia śvieckich viernikaŭ — kaža adzin z Ajcoŭ — da supracy ŭ Kasciele pieršy raz chiba źjaŭlajecca na vokandzie Saboru ekumeničnaha. Jon nie abaznačaje adnak, što jany pavinny pravić Kasciołam Eklezijaj naraŭnie z Herarchijaj, ale pakazvaje, što śvieckija vierniki majuć prava i abaviazak supracavać dziejna z Biskupami u apastolskaj dziejnaści... Śvieckija majuć pasłanstva specyjalnaje niahetulki evanhelizavać adzinki, kolki chrystyjanizavać hramadztva, narod, kulturu, kab hetym ludzi zdatniej paznali Stvaryciela j Zbaviciela». Hetkich hałasoŭ u dyskusyi było šmat.

Dyskusyja była dapoŭnienaja kankretnymi prykładami supracy j sužyćcia laikatu ŭ niekatorych Eklezijach uschodnich, dzie duchoŭnyja i śvieckija razam pracujuć, tvoračy kamitety, jak np. u Kairy, Alexandryi. Tam utvorana patryarchalnaja Kamisyja z 24 siabroŭ, ź jakich 2/3 z vybaru, a 1/3 vyznačana miascovym Ordynaryjem. Bpam. Kamisija hcna dziejničaje praz asobnyja Kamitety, arhanizujučyja škoły, administracyju beneficyjaŭ, dapamahovaj akcyjaj.

Schema była pryniataja na umovach pierahladu jaje i papravak.

Adbyłosia 6 dalejšyeh ahulnych zybranniaŭ (103-108). Na ich — pa adasłanni prajektu schemy «Ab Śviatarstvie» da kampletnaj pierarobki — razhledžana dźvie važnyja schemy: «*Ab Uschodnich Eklezijach*» i «*Ab Eklezii ŭ Modernym Śviecie*». Pieršaja ź ich praznačana dla apryčonaha, nia ŭ łučnaści z ahulnaj schemaj «Ab Eklezii», razhladu nia tolki ŭ češć i pašanu Ŭschodu, ale i dla pahłyblennia normaŭ sužyćcia j supracy ŭschodnich katalikoŭ, kab praz ichniuju pastoralna-ekumeničnuju abnovu spryčynić ahulna-eklezijalnaje adzinstva.

AB USCHODNICH EKLEZIJACH

U dyskusyjach nad hetym zabirała hołas 27 Ajcoŭ, ź ich tolki 9 łacinskich, rešta ŭsie ŭschodniki. Ad niekalkich interpelantaŭ padnialisia damahanni vyśviatlennia samaha akreślennia Eklezijaŭ Uschodnich ŭ vadnosinach da Eklezii Universalnaj (Ŭsieahulnaj = Katalickaj); ich bo — a miž imi j biełaruskaha — nie zdavalała forma schemy, niavyrazna moŭ havoračaja ab značenni dla universalnaści ŭschodn. Eklezijaŭ pobač łacinskaj. Eklezija jość adna adzinaja, taja, jakoje chacieŭ dy jakuju zasnavaŭ Chrystus na Piatry Apostale. Vyjšaŭšy ź Viačernika Zbaviciela jana raspaŭsiudziłasia pa ŭsim śviecie, zakareńvajučysia ŭ im zvyčajami, tradycyjami, abradami, rožnymi dyscyplinami ładu, jakimi rožniacca na Ŭschodzie j na Zàchadzie, astajučysia adnak adnoju katalickaju. Adna Arka Zbaŭlennia — adciemlivaje Sv. Auhustyn — ŭmiaščajučaja rožnarodnaść ludziej, adna... a ŭsie inšyja z etničn. prymietnikami heta tolki častki Jejnyja, Eclezii partykularnyja. Nas u danaj schemie interesujuć uschodnija ź ich. A jość ich nia mała: chaldejcy, malabarcy, syryjcy, malankarejcy, kopty, etyjopy, armeny, hreki, melchity j inš.. Kolkaściu svaich viernikaŭ jany Katalickuju Eklezju (universalnuju) abahačajuć nia šmat, ale — ustanovami, abradami, ascezaj i mistykaj, staratradycyjami ź ichnim splendoram i rožnamoŭnasciu, a adnačasna identyčnaściu j niepadzielnaściu skarbu Viery.

Z dyskusyjnych dakładaŭ vidna była z boku Ajcoŭ Sab. lubasnaja pašana da henych abyčajeŭ i tradycyjaŭ uschodnich. Z usich padyjmanych pytanniaŭ źvierniena asablivuju ŭvahu na 1) *prozelityzm* = novazadzinienych, 2) kananičnuju formu miašanych *sužensvaŭ* = 3) *ŭdziejnictva ŭ abradach*, Liturhii. Ad nie zadzinienaha ŭschodniaha chryścijanina, jaki pryłučajecca da katalickaj Eklezii = Carkvy, niaślеd *vymahać* ničoha skamplikavanaha, chopić prostaha vyznannia viery. Kažny pavinien zachavać svoj abrad, chibab sam prasiŭ Apostalskaha Pasadu dazvołu pryniać toj abrad, ŭ jakim bačyŭby svaju asabistuju duchovuju nieabchodnaść. Dla sakramentalnaj važnaści miašanych suženstvaŭ pavinnab vystarčać abradavaja prysutnaść śviatarà (vyśviačanaha duchoŭnika), choćby eventualna j niekatalickaha, ale pry abiaśpiačenni pravoŭ suženskaj starany katalickaj. Voś ža dyspazycyi pradbačanyja ŭ schemie ab hetkich suženstvach, važnaść jakich pryncypova śćvierdžana, pavinnyb być zaaprabavanyja. Što da abradava-kananičnaj formy suženstvaŭ, dyk jana pavinnab vymahacca tolki mo dla dastojnaści dapuščalnaści = ad liceitatem, jak kaža

kananičny termin. Asablivaha asudu z relihijnaha hledzišča damahajucca tak zv. žanimstvy cyvilnyja, zaklučanyja biez śviatara i sakramantalnaj prysiahi dy bahasłaŭlenstva. Hetkija žanimstvy nia tolki kataliki, ale i pravasłaŭnyja pavinny uvažać za niavažnyja, niachryscijanskija.

EKLEZIJA U SUČASNYM ŚVIECIE

Na zybranni 105 uziata na vokandu schema 13 možna skazać najaktualniejšaja « *Eklezija ŭ sučasnym śviecie* ». Jana rožnicca ad papiarednich, nie abmiarkoŭvaje biezpasredna samaj Eklezii, ci jejnaj navuki naahuł daktryny i žyćcia duchovaha, liturhičnaha, ci kananičnaha, a — interesujecca sučasnaj cyvilizacyjaj i jejnym raźvićciom dy patrebami modernaha čałavieka duchovymi j materyjalnymi Vieručyja ludzi bo siannia cikaviacca jak zahladajecca Eklezija na ichnija balučyja patreby, a z druhoha boku j Eklezija śviedama svaich nierazłučnych kantaktaŭ z sučasnaju rečaisnaściu; bož składajecca z ludziej, abaviazana słužyć im, starajučysia zrazumieć ich dy kab jaje ludzi razumieli. Peŭnaž hladzić na sučasnaść u śviatle Evanelii, svajho navučajučaha pasłanstva.

Zmiest schemy składajecca z nastupnych punktaŭ :

1. Ustup. Hodnaść ludzkoje asoby.
2. Žanimstva i radnia siamja.
3. Raźvićcio kultury.
4. Žyćcio ekanamičnaje j sacyjalnaje.
5. Salidarnaść ludztva, siamji ludzkoje
6. Supakoj =mir.

Zahledžany j razambicyjavany postupam sučasny laik śviecki čałaviek mała abo j zusim nia cikavicca Eklezijaj i jejnym pasłanstvam. Jošć adnak i zainteresavanyja jejnym viekavym dośledam dy nadludzkimi siarodkami. Sviedama hetaha Eklezija padyjmaje svoj dyaloh z modernym, zahrožanym niebiaśpiekami, śvietam. Pad nazovaj « śviet » možna razumieć *a*) śviet stvorany praz Boha, *b*) śviet hrešny moralna źbiantežany, *c*) j śviet adrodžany praz Adkupiciela, jakby skazać « achryščany ». Schema havora tut ab cełym śviecie, radni ludzkoj, žyvučaj na ziamli, što jmkniecca da praznačanaj Boham mety. A kali havorycca ŭ schemie ab Eklezii, dyk nia tolki ab Herarchii jejnaj, ale ab cełym Božym narodzie.

Dyskusyja nad schemaju hetaj ciahnułasia bolš, jak tydzień i-to vielmi ažyŭlenaja, asabliva ŭ źviazku z modernym agnostycyzma i ateizmam. Dla prykładu voś niekulki charaktarystyčnych hałasoŭ.

Dźvie jošć asablivyja prykmiety mentalnaści sianniašniaha śvietu : davoli raspaŭsiudžanaje niapryznavannie Boha asabovaha i nadpryrodnaha — agnostycyzm ; niacikavaść metafizykaj, usim pozamataryjalnym — mentalnaść egzystencyjalistyčna (aby žyć) ci histaryčna, abo prahmatyčna — techničnaja. Kali nie abapierci vošža dyalohu ź im na padstavach daktrynalnych navukovych, dyk tre' chiba budzie zaniachàić naahuł filazofiju (metafizyku) śv. Tamaša np. ab Bohu j čałavieku. Treba vošža u schemie znajści syntezu vartaściaŭ naturalnych i nadnaturalnych, ludzkich i Božych, dačasnych i viečnych, suładnaść. miž (filazofijaj) teolohijaj i kulturaj abo cyvilizacyjaj Asablivujuž uvahu śviarnuć na źjavišča ateizmu = biazbožnictva.

Nastupny holas, afrykanski, damahajecca, kab razhladanaja schema svajoju formaju i prablematykaj abniała ŭsie krai, ŭsie narody, asabliva tyja niedaraźvityja, što tužać nia tolki za chlebam, ale i *kulturnaj dy nacyjanalnaj niezaležnaściu*. Za hetkija narody ustupalisia častyja hałasy, jakija naviet mir i ład na śviecie uzaležnivali ad spraviadlivaha vyrašennia doli hetkich narodaŭ i krajoŭ.

Adzin Archbp z Ehiptu adciemiŭ, što razhladanaja Schema adnu vialiku zahànu maje, bo mała havora ab narodzie jak takim. U III raździele jošć tolki naciòk ab dabradziejnym zàkliku viernych, kab rassyrali serca. U IV raźdz. jošć zvarot da narodaŭ vyłučna ŭ tonie imperatyŭnym, zahadu. Havorycca ab pravoch cyvilnych, jakby kažny mieŭ svabodu ŭ asudzie ich pravilnaści. Havorycca ab usiakaha rodu suspolstvach, z vyniatkam adnak suspolstva nacyjanalnaha. Tekst vymahaje takža značnaj pierarobki, bo tchnie irrealizmam havoračy ab dziaržavie ziamnoj i dziaržavie niabiesnaj, zabyvajučysia ab tym, što dziaržavy ziamnyja jošć šmatjakija, jak pahadzić z dualizmam heta. Redaktary mo chacieli vyskazacca proci ekscesaŭ nacyjanalizmu ; alež nacyjanalizm umior, žyvie adnak nacyja, narod. Treba tolki dabitniej vykazać chryścijanskaje paniaćcie nacyi, narodu. Schema pavinna macniej adciemić, što po-za radnioju siamjoju, narod źjaŭlajecca adzinaj hramadzkaściu duchovaj vydatnaści. Treba vyjaśnić, što kali Bpy, ci Papa z radaściu vitajuć niezaležnaść novych narodaŭ, dyk nia robiać hetaha dla niejkaha oportunizmu, ale z metaj pryznannia chryścijanskaj rečaisnaści. Abaviazkova treba macniej padčyrknuć hodnaść narodaŭ dy ichnija zadanni, macniej adciemlivajučy ŭzajemnuju supracu i volu dla mienšaściaŭ. Treba takža dać pavučennie ab lubaści Baćkaŭščyny dy abaviazkach hramadzkich.

Na hetkija hałasy suśvietnaha značennia užo chiba nichto nie čakaŭ tak, jak našy čytačy Biełarusy. Zaklikajem-ža tady ich być praz udziačnaść salidarnymi z hetkimi zastupnikami, h. zn. z Śviatoju Katalickaju Eklezijaj, ščyraj i mahutnaj apiakunkaj i pratektarkaj narodaŭ, asabliva pakryŭdžanych. Za heta Joj viernaść i posłuch! Peŭnaž, Sabor nijakaj ab kimnièbudź kankretnaj adumysłovaj deklaracyi, abo intervencyi, nia vydaść, jon tolki ustanaŭlaje svaim najvyšejšym autarytetam pryncypy, na asnovie jakich buduć ustanaŭlacca adumysłovyja zakony dy damahanni ad uładaŭ vykanannia ich.

Kab spryčynić na śviecie heta, dyk treba razam z Eklezijaj i dobrymi ustanovami cyvilnymi śvietu sudziejničać pachryscijansku. Kažny chryscijanin dyj naahuł čałaviek, zabaviazany pracavać pieradusim nad saboju, daskanalicca, kab mahčy daskanalić i akružajučy jaho śviet.

A kab daskanalicca j daskanalić śviet — kažuć čarhovyja hałasy, prakładajučy napramnyja linii dyskusyi — čałaviek pierš za ŭsio musić hruntoŭna aśviedamicca ab svaim praznačenni, svajoj mecie, da čaho jon paklikany na hety śviet, jaki jahony abaviazak, zadača na svaim stanoviščy, dzie pastaviła jaho žyććio? Aśviedamicca takža ab vialikadastojnaści svaje asoby, nosiačaj u sabie vobraz Božy j tytuł synoŭstva Božaha. Ab hetym asabliva havora ustup da schemy, padkreślivajučy toje, što panižaje tuju asabovaść : jk. np. nendza mataryjalnaja, kulturnaja, moralnaduchovaja, jak np : hoład, niavolnictva, dyskryminacyja rasovaja, palityčnaja i relihijnaja, złašča ad ateizmu j analfabetyzmu.

U źviazku z hetym — kažuć dalejšyja dakładčyki — Sabor stanoŭka musić vystupić proci marksistoŭskaha biazbožža, i apracavać metody ukaraniànnia narodam chryścijanskaha śvietahladu, a nia chopić, kab

Eklezija tolki razmyšlała ab suśvietnych prablemach, Joj treba naviazać i viaści prakonyvajučy ŭzhadavaŭčy dyaloh ź ludźmi. Ab hetym havora II raździeł Schemy. Chrystus nadaŭ Eklezii prava da hetaha j abaviazak. Tamu Evanelizacyja śvietu nie pavinna nidzie zabaraniacca j praśledavacca. Tymbolej, što chryscijanin, jak žychar ziamli j hramadzianin svajho kraju, spaŭniaje zakony jaho, peŭnaž — za vyniatkam tych, jakija piarečać Božamu Zakonu. Choć Eklezija nie miašajecca ŭ dačasnyja spravy j nie panuje, to ŭsiož postup śvietavy biaz Eklezii jość niemahčymy, jana bo daje hruntoŭny ŭkład cnotaŭ da dobraha žyćcia, asabliva miłaści j sumlennaści, ź Jaje vypłyvajučaj, naahuł daskanalnaści, ab jakoj vyšspaminałasia. Raździeł III havora ab Joj.

Ale narody jak i naahuł hramadzkaść kažn. svaju hodnaść i zdaroŭje čerpajuć iz śviatoje zdarovaje siamji, a siemju rodzić zdarovaje śviatoje žanimstva. Apošnija vośža dva zybranni Saboru amal całkom byli paśviačany abmiarkoŭvanniu prablemy sanacyi žanimstva. Zviazana heta, jak zaznačyŭ relator, z adpaviednym ufarmavanniem sumlennia sužencaŭ. Jany samy musiać abdumać i zdecydavać na kolkaść patomstva. A pastanova ich pavinna vypływać z praŭdzivaj lubaści dy ščyraha paznannia j šanavanni anavuki Eklezii, abyčaju mudraha, haspadarčych abstavin dy inš. Ale z hetaha nia vynikaje, što sužencam dazvalajecca ahraničać patomstva aby jakimi, naviet i niahodnymi, sposabami antynaturalnymi, padyktavanymi valnadumskim subjektyvizmam. Prablema heta adnak nie nadajecca na publičnuju dyskusyju, jaje zarezervavaŭ sabie Ajciec Śviaty ; na heta patrebnaja adumysłovaja kamisyja specyjalistaŭ. Abmiarkoŭvana i ciažkuju spravu razvodaŭ, naahuł žanimstvaŭ zabłytanych ciažkimi abstavinami vajennymi j zakałotami hramadzkimi, jakija damahajucca sanacyi j ryvalidacyi Siarod mnohich hałasoŭ čulisia j zàkliki da advažniejšaha prystupannia k raźviazcy trudnaściaŭ. « Biolohičnyja svomaści vonkavyja nia jość adzinym kryteryjum moralnošci — adciemiŭ Patryarch Antyochijski — treba mieć na uviecie takža j toje, što dyktuje rastropnaść. Stanovišča j samych sužencaŭ tre byłob brać tut pad uvahu, jakija hłybiej viedajuć svaje abstaviny žyćciovyja. Nia lohkavažačy eventualnych nadužyćciaŭ, tre pamiatać, što zadannie Eklezii, heta ŭzhadavannie pačućcia moralnaha svaich dziaciej, kab jany daśpieli da adkaznaści ŭ Chrystusie.

ZAMALA

U viečnaj pahoni za chlebam
I tak, jakby Bohu ŭ dakor,
Zamała hladzimo my ŭ nieba,
Zamała šukajem my zor ;
Zamała my sonca pramienniaŭ
Chapajem u pryzmy vačej,
Zamała ŭ nas budziać natchnienniaŭ
Łuhi, kraski, les, sałaviej...
Naš dzień tak ściudziony i šery,
Choć blaski naŭkoł i ciapło ;
Zamała u ščaście my vierym —
Choć tak jano blizka było :

Z malitvy, ci z matčynaj łaski,
Z błakitaŭ, z pryjaźni ludzkoj,
Z navuki, ci z drobnieńkaj kraski
Płyvie da nas ščaście rakoj.
A my niejkich skarbaŭ šukajem,
Da zvodnaj Kałchidy płyviom,
Na miedź skarb dušy raźmianiajem
I ŭbožymsia z kažnym my dniom.
Zdajecca ŭsio prosta, mahčyma :
Voś sercy šyrej adčyniàć,
Pabiehčy ŭ prastory vačyma,
Vyšej hałavu pryuźniać...

Piotra Syč

Dalej razhladana 22-23-24 punkty Schemy «Eklezii ŭ sučasnym śviecie » h. zn : jakoje pastoryzacyi vymahaje sianniašniaja kultura, žyćcio ekanamičnaje j sacyjalnaje, suśvietnaja salidarnaść i mirnaje sužyćcio dy supraca?

Treba viedać, što hetaja kultura siannia znajchodzicca ŭ stanie sprečnaha padziełu na rožnyja mitolohii, jakby skazać idejaimknienni, a viarniej mo idejamroi, jak np : *klasyzmu* ź jahonym protagonistam Marxam, psychoanalizmu Freuda, prohramatyčnaha *ateizmu* Šartr'a, *ulissyzm* (chitramanstva ci dalikatniej kažučy dyalektyzmu) Joyce ihp. filazofii. U navucyž najholš modny tak. zv : *neopozytyvizm*, jaki pryznaje tolki toje, što možna daślеdzić i spraŭdzić, tolki naturalnaje. Naahuł — žyviom u takoj ludzkoj kultury, jakaja ŭvažaje siabie za całkom autonomnuju (samaŭładnuju), što manicca asiahnuć zbaŭlennie (ščaście) tolki ŭłasnymi siłami, ničoha nia majučymi supolnaha z duchovaściu, z relihijnaściu, h. zn : nadpryrodnaściu.

Hetaje adčcuralnaść ad prablemaŭ relihijnych, hetaje samazbaŭstva čysta naturalnaje, humanistyčnaje, pachodzić z pamyłkovaha paniaćcia razumiennia uvažajučajsia pryrody čałaviečaj, rožnaha z navukaj Božaj, Abjaŭlenaj : mienavita : za zusim « dobruju », nie akalečanuju hrachom pieršarodnym, čaroŭnaja, zdarovaja, intelektualna ŭsievіednaja — jak heta zdavałasia Goete, Rousseau, Schilleru, ci Encyklopedystam ; abo — da niepapraŭnaści (biezadkaznaj) papsavanaja, akalečanaja pažadlivaściu, jak heta zdavałasia Lutru j paźniejšym filozafam dy moralistam.

Adnym słovam natura j historyja čałavieka zrazumieta naturalistyčna, biez chryścijanskaj pedahohii Bohaŭciełaŭlennia, z vykłučenniem, abo adstaŭlenniem na apošnia miesca važnaści, elementu nadnaturalnaha. Adsiul vyrynajuć mity sučasnaj kultury čałavieka, jaki ŭvažaje siabie niezaležnym, samaŭładnym, adviazanym nia tolki ad Boha, ale i ad usiakaha ładu, abjektyŭnaha histaryčnaha ludzkoha. I jak viaści dyaloh z hetakim, nia cikakaviačymsia eklezijalnymi siarodkami zbaŭlennia, a nia mohučymjak vykazała historyja — samazbavicca, ukulturyzavacca da najvyšejšaj stupieni, poŭna aščaśliŭlajučaha ideału.

2) Voś što skazana ŭ Schemie ŭ IV raźdz. adnosna chryscijanskaha abaviazku eklezijalnaha adnosna kultury śvieckaj i cyvilazacyi naahuł. 1) Uciakać ad jaje, ci jści na sustrać, chryscić jaje?

1. Udziejničajučy ŭ śvietavaj kultury j cyvilizacyi, pastupajem zhodna z Božym prykazanniem, u jakim čałaviek atrymaŭ uładu nad ziamloju, spryčyniajučysia adnačasna da uzrostu hodnaści asoby ludzkoje.

A znača nia uchilacca, ale natchniać chryscijanskim ducham.

2. Treba tolki uśviedamić sumiernaść maštab vartaściaŭ, u jakim peŭnaž duchovyja vartaści zajmajuć važniejšaje miesca. Zdarajucca adnak kankretnyja abstaviny, ŭ jakich pierš treba zaspakoić patreby mataryjalnyja.

3. Spatkannie dźvioch kulturaŭ, vymahaje dyalohu, jaki damahajecca pieradusim uzajemnaj pašany.

4. Kab vykanać svajo pasłanstva adnosna kultury Eklezija Kaścioł takža vykonvaje funkcyi kulturalnyja. Dokazam hetaha massa mastackich tvoraŭ, paŭstałych z chryscijanskaj evaneličnaj inspiracyi.

A ŭ žyćci ekanamičnym. Postup pavinien imknucca da raŭnamiernaha padziełu dabra na śviecie, kab žyćcio kažnaha čałavieka stałasia što-raz bolej humanitarnym j adkazvała hodnaści čałavieka.

Eklezija nia pieršavažyć nivodnaje z ekanamičnych systemaŭ.

Hramadzich niaroŭnaściaŭ nie pavinna być. Ale z pašanaj i pryznanniem tre adnosicca da charaktarystyčnych jàkaściaŭ i svomych pravoŭ kažnaha čałavieka.

Pravy rabotnikaŭ treba pryznavać i šanavać, takža i prava ich siabroŭstva j supolnictva vytvorstva.

Kataliki pavinny ŭvajści ŭ žyćcio ekanamičnaje (haspadarčaje) i hramadzkaje, zajmajučy ŭ im toje stanovišča, jakoje adkazvaje ich fachovaj padrychtovie adukacyi kažnaha ź ich, kab imknucca da supolnaha asiahniennia dabrapamysnaści.

Salidarnaść usiaho rodu čałaviečaha.

1. Raźvićcio ekanamičnaje pavinna jšci pobač kulturnaha raźvićcia kraju.

2. Krai haspadarča niedaraźvityja zabaviazany ščyra staracca asiahnuć postup, lepšy stan.

3. Krai bolš raźvityja, apłyvajučyja ŭ dabrabyt, zabaviazany ŭspamahać krai biadniejšyja.

4. Pomač krajom, na šlachu raźvićcia, jość pavažnym abaviazkam spraviadlivaści j miłaści.

5. Vyrašennie demohrafičnaj prablemy damahajecca česnaj supracy mižnarodnaj. A niemoralnaje vyrašennie, h. zn : proci Božaha prava, surova pavinna być zabaroniena.

6. *Supakoj =mir vielmi ciesna źviazany z niezaležnaściu narodaŭ*

7. Jość nadta nieabchodnyja ŭ našych časach ustanovy mižnarodnyja, asabliva tyja, što staviać sabie za metu zhodnaje sužyćcio narodaŭ. Udziejnictva katalikoŭ u ich jość nadta nieabchodnaje, jano musić być kankretnym vykazanniem ŭłasnaj viery i prakananniaŭ chryścijanskich.

Mir —

1. Praŭdzivy sopakoj-mir hruntujecca na mižnarodnaj pryjaźni j raŭndvazie sił.

2. Niedarazumienni miž narodami pavinny vyrašacca mirnym šlachom zhody. U nijakim vypadku nia možna užyvać zbroi nuklearnaje ! Niama bo praporcyi miž dabrom, jakoje mahłob vyniknuć z viedzienaj vajny hetkaj, a złom, jakoje spryčniłab hena zbroja dla całaha ludztvà.

Nia možna zaniadbać nijakaj natuhi, abo achviary, pamahajučaj u jakinièbudź sposab asiahnuć supakoj = zhodu na śviecie !

Naahuł kataliki pavinny supracavać z usimi ludźmi dobraje voli dla asiahniennia supolnaj karysnapamysnaści :

— z chryścijanami niekatalikami,

— z usimi vieručymi ŭ vadnaho Boha,

— z tymi, što choć nia vierać, ale ščyra j česna starajucca spryjajuć dabra dla čałaviectvu,

— a naviet i z tymi źbiantežanymi praciŭnikami viery, molačysia za ich i vybačajučy im.

Ciapier słuchajcie vydatniejšych hałasoŭ Sabornickich na henyja sentencyi.

ASUDŽAJECCA NUKLEARNAJA VAJNA

Jaho Vysokadstojnaść Maxim IV Saigh, Patryarch Antyochii j całaha Melchickaha Ŭschodu — vydatniejšy pramoŭca — zajaviŭ :

« Ciomnaja chmara zahibieli pavisła siannia nad ludztvom całym. Majem naŭviecie nuklearnuju zbroju. Kryčmà siannia, moŭ z raspačnym spontanizmam serca, tre byłob ahłašać jamu tryvohu ! Zvarotu da jaho paŭtraci tysiačy Biskupaŭ, damahajučychsia supakoju = zhody, chibaž davoli natoje, kab vyprastavać napramak historyi. Było havorana tut ab vajnie spraviadlivaj, alež paniaćcie hetkaj vajny pavinna być hruntoŭna abmiarkavana ŭ śviatle sučasnych abstavinaŭ. Usio čałaviectva hladzić na nas i sočyć našyja chody. Tamu my pavinny havaryć advažna i rašuča, jak toj Jan Chryściciel havaryŭ pierad Hèradam, abo jak śv. Ambrožy pierad Cezaram Tadoram. Sabor biazumoŭna pavinien apublikavać jasnuju i ŭračystuju deklaracyju, ŭ jakoj asudžaŭby ŭsiakuju nuklearnuju vajnu, chimičnuju ci bakteryalahičnuju. Prymiež taho, schema pradstaŭlaje hetuju prablemu moŭ sposabam plataničnym, tady jak treba źviarnucca da śvietu iz rašučaj zajàvaj, asudžajučaj kažnuju àtamnuju vajnu. Za nami pojduć ułady relihijnyja j cyvilnyja. Biskup-ža zaŭsiody byŭ asłonaju miesta. A siannia voś cełу śviet čakaje na hetkuju asłonu i my nia možam zvodzić jahonych spadzièvaŭ ».

J.E. Franz Hensbach Bp. Essen ź Niamieččyny — henym uzdymnym słovam Pieršapramoŭcy dadajè rečaviednaj kankretnaści. « Byłob mo darečna — kazaŭ jon — kab schema, havoračy ab moralnaprryncypach abaronnaje vajny, wierna trymałasia papskich dakumantaŭ z pramovaŭ Piusa XII, Encykliki « Pacem in terris » Jana XXIII, a takža pacikaviłasia pahladami specyjalistaŭ vajennych i palityčnych taho śvietu, ź jakim siahonnia rychtujem naš dyjaloh u śviatle moralnych asnovaŭ. Asabliva niekatoryja kataliki pospal z ekspertami ŭ spravach palityčnych i vajskovych pavinny adkazać na pytannie : jakija tre byłob zrabić pieršyja zàchady na šlachu da miru = zhody z hledzišča palityčnaha, vajskovaha, navukovaha, ci techničnaha. U hetkich pieramovach pavinnyb takža ŭdziejničać i inšyja chryścijanie, što supolna z nami vyznajuć hetkijažsamyja moralnyja pryncypy. Inicyjatyva hetkich hutarak pavinna vyjšci ad dziejnikaŭ zacikaŭlenych, bo vyniki dyalohu ŭ vialikaj miery zaležać ad uzajemnaha davieru suudziejnikaŭ. Peŭnaž, heta prablemy adkaznyja, vymahajučyja nie abyjakoje dyskretnaści.

JE. Pilip Hennan, Bp Sufragan Wshingtonu — precyzuje prablemu schematovuju ź inakšaha hledzišča. « Ab supakoju = zhodzie nielha dumać biaz voli j spraviadlivaści. Tamu tekst razhladanaha punktu schemy pavinien sprecyzavać (udakładnić) pravy j abaviazki, nakładanyja pravam abarony voli = niezaležnaści. Toje bo śćvierdžannie ŭ tekście, što ŭsiakaja zbroja nuklearnaja moža spryčynić nieabličal-

nyja vyniki j što jejnaja razburalnaja siła pieravyšaje ŭsiakaje paniaćcie, vydajecca ci nie zanadta retaryčnym. Jość-ža atamnaja zbroja j małoha kalibru, razburalnuju siłu jakoje možna lohka akreślić. Jość retoryka padobnaja takža i ŭ lišnim moralizatrstavie adnosna adkaznych za mir dziejnikaŭ dziaržaŭnych ci nacyjanalnych. Treba stanuć advažna ŭ vabaronie asabistaje i nacyjanalnaje svabody, bo-ž ź niavolnikami ŭsiaki dyjaloh stajecca niemahčymym. Zmiest schemy pavinien uvydatnić nieabchodnaść voli, kab viaści žyćcio hodnaje čałavieka j narodu. Sabor pavinien vykazać pryznannie j zaachvotu ŭsim tym, chto ščyra j karysna pracuje dla asiahniennia voli (svabody) asabistaj i nacyjanalnaj.

Nastupnyja hałasy damahalisia:

1) dostupu da kultury j aśviety dla ŭsich — vodla Encykliki Jana XXIII — biaz rožnicy klasaŭ ci rasaŭ. Dziaržava pavinna adzinakava pamahać usim szkołam biaz rožnicy vyznannia. Treba źmienšyć vydatki na zbrajennie, a pabolšyć na navuku i ŭzhadavannie.

2) Tre' być viernymi tradycyjnaj daktrynie i kažnaje pradbačanaje źniščennie dabra ci asobaŭ asudžać jak niemoralnaje. Ale nia mienš treba unikać lišniaha pacyfizmu. Mohuć zaisnavać abstaviny u nakinutaj voraham abaronnaj vajnie, kali źjavicca mahčymaść užyć nuklearnuju zbroju: np. zaatakavannie jadziernaj rakiety, abo ŭ prastory satelita itp. Sabor vošža pavinien pratestavać proci utrymoŭvannia hetkaj zbroi jek niešta niemoralnaje. Adkaznaść za mir praŭda, ležyć na uradach dziaržaŭnych; nia možna adnak paryŭča asudžać tyje ŭrady, jakija patrapili utrymać supakoj na śviecie praz tak zv: « raŭnavahu bojazi ». Ale bolš za ŭsio treba spryčyniacca da utryvalennia spraviadlivaści miž narodami — heta najbolš efektyŭny siarodak, hvarantujučy hodnaść asoby ludzkoje, ciesna źviazanaj z volaju-svabodaj. Isnujučy siannia humanizm ateistyčny zastaŭlajecca svajoju volnaściu, ale zapiarečvanniem Boha, pierasaliŭ, abiartajučy tuju volnaść u dzikuju svajavolu, jakuju pniecca potym akiłzać terroram. Ateisty kažuć: čałaviek sam sabie jość vaładarom, tvarcom ułasnaj historyi, pryznačennia, žyćcia. Z hetaha voś i vynikła ŭ ich « dałoj Boha i Carkvu ». Zadanniem vošža našym, vieručaha śvietu, pradstavić novuju teolohiju voli = svabody i procpastavić jaje biazbožnaj mistycy. Specyfičnym zadanniem sianniašniaha chryscijanstva vysvabadzić čałavieka ź niavolnaha paddanstva materjalizmu, a skiravać da ideałaŭ nadnaturalnych, dla jakich jon žyćciom svaim paklikany. Mataryjalnyja siarodki pavinny być tolki pomačnymi dla vyšejšych nadpryrodnych metaŭ.

U śviatle hetaha lahčej zrazumieć, što i sobskaść jahona nia jość niatykalnaj, absalutnaj...

Paragraf ab salidarnaści narodaŭ pavinien pradstavić bolš vobrazna abstavin, ŭ jakich maje raźvivacca taja salidarnaść. Zviarnuć bolšuju uvahu na azjàckija narody Ŭschodu, jakija ad tysiačaŭ hod tryvajuć užo ŭ cyvilizacyi, jakuju treba siannia uzhòdnić z cyvilizacyjaj Zàchadu. Dapamoha narodaŭ bahaciejšych jość nieabchodnaj, adnak treba mieć na uvièc ie i asabovaść uspamahànych Aktualnaja sytuacyja palityčnaja šmat marnùje natùhaŭ. Henyja narody žadajuć adsùnuć ad siabie hruby mataryjalizm, nia chočuć naślèdavać bahaciejšych, techničny postup jakich častà viàžacca z duchovaj dekadèncyjaj. Vàrtaści tradycyjnyja Ŭschòdu mahlib razbùrchać snòbizm krajoŭ, žyvùčych u kanfortnym bahaćci. Moładź universytèckaja ŭschodu čakàje pòmačy j šukaje idèałaŭ nia tolki nacyjanalnych, ale j relihijnych.

Schemu « Ab Eklez. ŭ Modernym Śviecie », dakončvana pahłyblànniem. Razhlèdžana Schemy « Ab Sviatarstvie » i « Uzhadavanni Chryścijanskim », uvažniej zatrymòŭvajučysia na školnictvie katalickim, asabliva Seminaryjach Duchoŭnych dy Universytetach, adciemlivajučy pieršavàžnaść vyrablennia duchovaha, a nie nadta hòniačysia za raptoŭnymi reformami. Što da pokliku da stanu duchoŭnaha siarod moładzi, na zanikannie jakoha padyjmàjucca častyja alàrmy, dyk źvièrniena uvahuna ŭzhadavannie i ŭspanahannie biednych, ale mnohadzietnych siamiej, ŭ jakich achvatniej rodziacca kandydaty da duchoŭnych studyjaŭ mazolnych dy idejnaha śviatàrstva, jak pakazała historyja. U inšym časie hruntoŭniej mo' z našymi čytačami hetyja temy razvažym. Ciapier karcić nam padzialicca vièdamkami z apošniaha 127 ahulnaha pasiedžannia, dy ŭražanniami z sianniašniaha uračystaha Zakančennia Treciaj Sesyi, katora — jak vidzim — nie zmahłà Saboru zaviaršyć, a paciahnuła za saboju-Čaćviortuju.

Na ŭstupie naradaŭ Jaho Eminencyja Kardynał Tisserant ŭ roli Staršyni Prezydencyjàlnaj Rady Saboru, padaŭ da viedama nastùpnuju zauvàhu:

Šmat z Ajcoŭ Saboru adčuli prykraść z taho faktu, što nia była pierahałasavana Deklaracyjnaja Schema ab « Svabodzie Relihijnaj », tamu źviarnulisia jany da Ajca Śviatoha, kab adbyłosia hetkaje hałasavannie jašče pierad zakančenniem biahučaj III Sesyi Ad imia vošža Ajca Śviatoha, JEm. Kard. Tisserant paviėdamiŭ, što Prezydencyjalnaja Rada, ciesna prytrymoŭvajučysia rehulaminu, hałasavànnie henaje adłažyła, biaručy miž inšym pad uvahu svabodu Ajcoŭ Saboru, jakija majuć-ža prava mieć daŭžejšy dy spakajniejšy čas, što patrabujecca na uvažnaje abdumannie j zhłyblennie tak vialikavažnaj Schemy. Tamu Deklaracyjnaja Schema ab Svabodzie Relihijnaj, budzie razhledžana na nastupnaj Čaćviortaj Sesyi Saboru, jak pieršaja z čarhi, kali pazvolać mahčymaści.

I 20, XI adbyłasia taja zapavieščanaja KANČATKOVAJA URAČYSTAŚĆ u šv. Piatra. Pry ŭsim plenŭmie sabarovych Ajcoŭ, pradstaŭnictvach, dy masie pabožnaha narodu Jaho Sviataść adpraviŭ uračystuju Liturhiju ŭ kancelebracyi 27 Biskupaŭ iz Maryjanskich Sanktuaryjaŭ (cudoŭnych maryjanskich mièscaŭ) na intencyju Saboru, asabliva tych Heràrchaŭ, jakija nie mahli, nia mieli dazvołu, prybyć na Sabor. Čar hetaha ŭzvyšnaha duchovym nastrojem i prezentacyjnym splendoram zaviaršalnaha aktu. — heta sapraŭdy nieba na ziamli, jakoha zabyć, jaki vykazać niemahčyma da śmierci. Prysutnyja mieli ščaślivuju nahodu udziejničać u žyćci vyšejšym eklezijalnym, možna skazać z posmakam nadpryròdnym ràjskim.

Pa uračystaj piejanaj choram usim narodam i celebransami (jakija hołasna recytavali) Liturhii, Hałoŭny Sakratar Saboru ahłasiŭ publičnaje uračystaje hałasavannie nad Schemami « Ab Eklezii », « Ab Eklezijach Uschodnich Katalickich » i ab « Ekumenizmie » Byli čarodna adčytany uchvalenyja saboram teksty Schemaŭ, a paśla padavany hałasy na kartačkach i abličanyja mamentalna zarazža mašynami. Vyniki hałasvannia nastupnyja:

Schema Ab Eklezii — paćvierdžana ŭsimi hałasami, za vy niatkam 5ci.

Schema ab Eklezijach Uschodnich Katalickich pryniata usimi hałasami audytoryi, za vyniatkam 39 (displacet),

Schema Ab Ekumenizmie pryniata usimi hałasami, za vyniatkam 11 displacet.

Pa hałasavanni Ajciec Śviaty uračystaj formułaj zaaprabavaŭ hetyja Schemy i nadaŭ im praŭnuju siłu.

Afarmlennież šyrejšaje j hłybiejšaje ŭsiaho zaćvierdžanaha padaŭ Jaho Śviataśćś i svajoj uračystaj, tryvajučaj amal cału hadzinu, pramovie Sabarovaj.

AHULNY POZIRK

Treciaja Sesyja (Faza) Saboru była kanstruktyŭnaj u praŭdzivym i šyrokim sensie hetaha słova. Kanstruktyŭnaja z uvahi na šyrokarazhornutuju tematyku; na 48 Heneralnych Zybranniach hetaj Sesyi razhledžana 13 Schemaŭ aktualnaje prahramy. Kanstruktyŭnaj treba nazvać hety peryjad Saboru i z uvahi na siłu ducha, ŭ dakładach vusnych, ci piśmovych, ź jakimi vystupali udzielniki, dajučy svaje prapanovy j vykazvyjučy dezyderaty ŭ kirunku asiahniennia jaknajbahaciejšych vynikaŭ Saboru: dadannia pieršabytnaha ŭzdymui splenduru Eklezii, danaraŭlennia jejnaj struktury dy metodaŭ pastyrskaj dziejnaści da našych časaŭ i patrebaŭ — nadać joj vyhlad jasnaha j pravodnaha Śviètača nad narodami.

Pcryjad hety byŭ kanstruktyŭny takža j dziela rožnic, časami naviet kantrastovych, vykazvanych dakładčykami pahladaŭ i damahànniaŭ. Jany vyjaŭlajuć šyrokuju svabodu słova i dumki u Auli Sabarovaj, daśvietčanaść pastoralnuju Herarchaŭ Eklezii j haračuju turbotnaść daktrynalnuju j dyscyplinarnuju, što z vyšejšaha hledzišča tušavała kantrasty j apazycyi, vytvarajučy pòŭniu syntezy.

Urešcie kanstruktyŭnaj niedaŭna zakončanuju Sesyju treba ličyć i z uvahi na značnyja dasiahnienni: solennaja aprobata (zaćvierdžannie) j ahłašennie troch schemaŭ, ź jakich, « Kanstytucyja ab Eklezii » mahłab sama adna ŭžo apraŭdać całuju imprezu Sabarovuju.

« Była prastudyjavana j apisana — śćviardziŭ Jaho Śviataść u svajoj kančatkovaj pramovie z dnia 21, XI — daktryna ab Eklezii; hetkim čynam davieršana daktrynalnaje dzieła Pieršaha Vatykanskaha Saboru. Vyjaśniena tajnica Śviatoj Eklezii j Božy plan ufundavannia jejnaj ustanovy... Heta nieabchodna było dakanać nia tolki dziela daviaršennia I Vat. Saboru, ale i dziela vymahanniaŭ raźvićciovych sianniašniaj teolohii, kaniečnaści pašyrennia Eklezii ŭ śviecie, dziela prablemaŭ, natraplànych u štodziennaj prachtycy eklezijalnaha zahàdu j akcyi pastoralnaje, dy dla toha čakanaha praz mnohich Biskupaŭ vyśviatlennia ich datyčučaj daktryny. I byŭ znajdzieny na ŭsio heta sposab ».

UŽYCIAŬLENNIE NOVAJ LITURHIČNAJ KANSTYTUCYI

Ŭ pałavinie minułaha kastryčnika pakazałasia ŭ druku Instrukcyja S. Kanhrehacyi Abradaŭ, u jakoj padajucca ŭ skarocie normy uviadziennia ŭ žyćcio častki Kanstytucyi Liturhičnaj, apracavanaj na adbyvajučymsia Sabory. Normy tyja uvojduć u siłu prachtyki 7 sakavika 1965 hodu, ŭ pieršuju niadzielu Vial. Postu, a znača jašče pierad reformaju liturhičnych knih. Uvodžanyja innovacyi suraznyja duchu sabornaj Kanstytucyi Liturhičnaj, jakoje metaj nia hetulki jośc źmiena abradu i źmiestu tekstaŭ, kolki pabudniejšaje vykarystannie dušpastyrami j viernikami taho, što ŭžo uśviačana viakami.

Instrukcyja hena — ŭ formie 26-bačynovaj knižycy ŭ łacinskaj movie — składajecca z papiaredžanych ustupam 5 raździełaŭ: niekalka normaŭ ahulnych; Tajnica Eucharystyi (Mša śv.); inšyja sakramanty j sakramantalii (abrady); Śviatarskija Paciery kananičnyja; budaviectva śviatyń i autaroŭ

U *pieršym* raździele padajecca da vyraznaha viedama, što tolki kampetentnaja miascovaja ŭłada eklezijalnaja moža i pavinna ziśčać, pry pomačy lehalnych dekretaŭ, toje, što davierana Instrukcyi. Adciemiŭšy nieabchodnaść uzhadavannia duchavienstva ŭ duchu liturhičnym dy viernikaŭ, padajecca zaściaroha, što refarmavać i aprabavać hałoŭnyja liturhičnyja knihi należyć tolki da kampetencyi Apostalskaha Pasadu, jak i składać paràdkavać śv. Liturhiju ŭ va ŭsim tym, što ŭ joj adnosicca da ŭsiaje Eklezii, pryjmać abo zaćviardžać Akty ŭładaŭ terytoryjalnych, ci pryjmać prapanovy, prośby ich. A da kampetencyi rytoryjalnaha Biskupa adnosicca rehularnaja Liturhija ŭ jahonaj dyjecezyi zhodna z normami j ducham sabornaj Kanstytucyi dy zahadami Ap. Pasadu. Źviartajecca uvahu i Dušpastyraŭ = Probaščaŭ, kab ścierahlisia ŭ ceremonijach liturhičnych pieraboru asob dy ŭsiakich prajàvaŭ karystalubstva, ale ŭkładali ŭ kažny abrad šlachotnuju prastatù, adpaviadniejšuju mentàlnaści našaj epoki. Ŭkancy padajecca niekalka normaŭ adnosna pierakładu na inšyja movy liturhičnych tekstaŭ, akreślivajucca zadanni Liturhičnaj Kamisyi pry Kalehii Biskupaŭ i Dyjecezalnaj Kamisyi Liturhičnaj.

U *druhim* raździele, paśviačanym Eucharystyčnaj Tajnicy, padajucca da viedama innavàcyi u celebravànni Mšy Śv. Miž inšym častki *Stałyja* Mšy: *Kyrie eleison*, *Gloria*, *Credo*, *Sanctus*, *Pater Noster*, *Agnus Dei*, nie adnym tolki celebransam pryvatna, ale całym narodam prysutnym ci śpiavakami majuć być piajànyja, abo recytavànyja. U mòlbach pieradimšalnych (Ministrantury) prapuskajecca psalm 42 (*Judica*...) z prylehłymi invokacyjami, kali Mša pačynajecca biespasredna pa inšaj liturhičnaj čynnaści; kančatkovaja Evanelija (śv. Jana) i malitvy na stupieniach autarà pa Imšy likvidujucca zusim; U Mšach nieuračystych, ale ŭ prysutnaści viernikaŭ, Epistoła ci Lekcyja mohuć čytacca kimniebudź zdatniejšym z narodu, np. ministrantam; celebrans tady słuchaje tolki siedziacy; u niadzieli j śviatkavalnyja śviata homilija (kazannie) havorycca na kažnaj Mšy, kali prysutničajuć vierniki.

Kampetentnaja ŭłada miascovaja (Biskup Ord.), parazumieŭšysia pierš z Apostalskim Pasadam i atrymaŭšy zaćvierdžannie, mahčymie ŭviaści *movu rodnuju* (viernikaŭ), asabliva dla

Lekcyi j Evanelii, a dzie pazvalajuć miascovyja mahčymaści, takža i ü śpieü Stałych dy Źmiennych (*Ordinario e Proprio*) častak Imšy (Introitaü, Graduałaü dy inš.); ale na üviadziennie movy rodnaj ü inšyja, častki Mšy, jakija recytuje, ci piaje tolki celebrans, moža dazvolić tolki Apostalski Pasad, specyjalna interpelavany.

U *trecim* raździele, paśviàčanym inšym sakramantam dy drabniejšym abradam i nabaženstvam, pastanaülajecca, što kampetentnaja üłada miascovaja, zaüsiody ü parazumlenni j zhodzie z Ap. Pasadam, mahčymie üviaści movu rodnuju ü abrad: Chrostu, Kryžmavannia, Spoviedzi, Žanimstva, Pamazannia chvorych, ułučna z formułaj esencyjalnaj hetych sakramantaü.

U *čaćviortym* raździele śćviardžajecca abaviazak adhavarvannia zakonnickich malitvaü, prypisanych ichniaj rehułaj supolna ü ichniaj Kapitule, ci asobna za dazvołam. Na terenach misyjnych mohuć ad miascov. Biskupa ci Henerała zakon. dastać dazvoł na skarot « Matutinum » i « Horae Canonicae » = Ran. malitj Hadzin, vybraüšy sabie da recytacyi tolki adnu z čatyroch. Tyjaž ułady — ü parazuml. z Ap. Pasad. — mohuć dazvalać adpraülannie hetych malitvaü u movie rodnaj, kali łacinskaja dla ich trudnaja. Analahičnyja pryncypy tasujucca i da duchavienstva niezakonnickaha, abo « śvieckaha ».

Pjaty raździeł narmuje budaviectva nabožniaü i aütaroü z metaj udastùpnić ich dla viernikaü, kab rehulàrniej dy aktyüniej udzièjničali ü śviatych abradach. Asabliva Vialiki Aütar u kažnaj śviatyni pavinien być idealnym centram, pryciahajučym dy entuzyjazmujüčym uvahu malebnikaü, nia lišnie addalenym ad ich daüžeznym prezbyteryjum. Bočnyja aütary, kali dazvalaje styl i prastornaść budynku, lepš kab byli üładžvanyja ü adseparavanych ad hałoünaj navy kaplicach. Najśviaciejšy Sakramant pavinien być prachoüvany ü dastojnasalidnym i biaśpiečnym *tabernaculum* u centry V. Aütarà, ci bočnych, a ü vyniàtkavych vypadkach i inšym jakim miescy hodnym admietna azdoblenym (nia ü jakoj zaprapaščanaj ściènnaj piačorcy modernistyčna sfantazyjavanaj, jak heta, nažal, zdarałasia!). Chor i arhàn hetak pavinien byč umieščany, vystaüleny, kab śpiavaki j arhanisty tvaryli łučnaść z hramadoju malebnikaü; i raźmiaščennie viernikaü, kab było vielmi staranna j damètna üładžana, kab kažny moh vokam i sercam łučycca z Autarom i vykonyvanymi na im ceremonijami.

Rekamandujučy vyšpadany dakumant biełaruskim relihijnym asiarodździam, asabliva tym, što üžo byccam raspačali padrychtovu da üviadziennia jaho ü prachtyku j vykarystannie mahčymaści ažyülennia abradu ü rodnaj movie, pieraściarahajem pierad usiakaj arbitralnaściu pachopna-niazdatnaha eksperimentu, a zaklikajem da salidna pradumanaha, pravieranaha kampetentnymi dziejnikami, pierakładu pradbačanych Instrukcyjaj častak Imšy (Liturhii); kab mova taho pierakładu była isna rodnaj autentyčna biełaruskaj dy estetyčna j dohmatyčna daładnaj, nie narušajučaj čystaty j hožaści abradu.

Sabarovaja Liturh. Kamisyja j S. Kanhrehacyja Abradaü pry Apostalskim Pasadzie majuć specyjalistaü kažnaje movy i hatovy pryjści z pomaččù. *Dyr. Mis. B. Emihr.*

RELIHIJNAJA ABRADNAŚĆ I ZIAMNYJA SPRAVY

Kali Eklezija (Kaścioł) paśviačaje fabryku — kazaü z hetaj nahody Bp Rudolf Grabman — jakuju, jak np. modernuju rafineryju, tady u nas rodzicca pytannie: ci niama tut jakoje supiarečnaści, niasuràznaści rečaü: relihijnaje bahasłaülenstva i hetki voś techničnaj automatyzacyi prynarad? Lahčej zrazumieć kali relihijny abrad paśvàičvaje škoły, dziciačyja sadki, damy dla starych i niadužych, lekarni; ale što supolnaha maje technika z relihijaj? Ci moža hetkaje bahasłaülenstva spryčynicca da prahresu danaj pravincyi, dzie relihijnaść macniej uplatajecca ü žyćcio, dzie pryroda i łaska ščе blizkija sabie, dzie pialhrymku (proščù) zakončvajuć dobrym manastyrska-bavarskim pivam? Svajeasablivaść hetaj pravincyi peünaž nia drennaja; nazirajučy bo z hledzišča Božaha, isnuje tolki adna adzinaja rečaisnaść, a padzieł isnavannia na relihijnaje j śvieckaje profannaje, nia majučaje ničoha supolnaha ni z Boham, ni z relihijaj, pachodzić ad *taho*, jaki üsiudy üsio choča dzialić, razryvać, asprečvać, buntavać, pachodzić ad *praklataha buntarnika* proci Boha Üsiehaspadara.

Ale pytajem dalej: a moža ü vasnovie hetkich paśviacin lažyć niejkaje mahičnaje ujaülennie, što praz hety abrad maje byč addalena üsiakaja nièhadź i licha? Chaj sabie, bo-ž kali tak sapraüdy byłob, tady zàkid « mahičnaści » achvotna pryjmajem j budziem ščaśliva pačuvacca, kali tut nikoli nikomu ničoha błahoha nie staniecca. I sapraüdy, malitvy, jakija Eklezija havoryć pry paśviàcinach, takža prosiać achovy ad lichoha i niaščaścia. Praüda, jany nie źjaülajucca talizmanam i byłob zarazumiełaściu, chto vieryüby, što ciapier tut ničoha błahoha nia moža stacca, bo na hety tvor my üzłažyli Božaje bahasłaülenstva.

Vošža vyšpadanyja adkazy niapoüna zadavalajuć nas. Dyk musim padyjści da spravy z druhoha boku. I tut chaj nam pamoža naviet Gote, jaki sam nia byü chryścijaninam u sensie üłaścivym. Ź jahonaha « Faüsta » viedajem: « Što üsio praminàjučaje — tolki padoba ». Nažal, zahubleny taki pozirk na śviet, jak mieü Franciš, vodla jakoha: brat viecier i siastra vada padyjmajucca da Taho, Chto ich stvaryü; za siastroju ziamloju dy za bratam ahniom bačyć Taho, Jaki jość Stvarycielem usiaho taho. Ci za toju materyjaj što tut pierarablacimiecca, nia miełab być dostupu da Taho, Katory jość nad usimčysta? Kali havorycca ab alivie, dyk havorycca ab ahni j sile, ab śviatlè j ciaplè. A ciž heta nia vobrazy, jakimi biblijnaja Kniha Knih maluje prad nami vièličnaść i üsiomahuctva Üsiespadara

našaha? Kali rabotnica, što vosiem hadzin pyr kanvenery pakuje elektryčnyja lampački adnymi ruchami ruk dy pry tym molicca: Boža, abdary z hetym elektryčnym śviatłim usie tyja siemji, imi aśviatlànyja, zijanniem Tvaje łaski dy lubaści, tady taja rabotnica lèpiej zrazumieła charaktar padoby stvarennia, čym heta vyčuü Gote. Dy ci üvieś praces ačystki, jaki tut prajchodzicimie aliva, nia mohby dla üsich nas być padobaju; bolš taho — zàklikam, kab i my ušlachotnivalisia, kab usio hàdkaje j nizkoje vykinuli, a što-raz bolej imknulisia da vyšejšaha, čyściejšaha, šlachotniejšaha?...

Majučy na uviecie usio skazanaje, siahniem jašče dalej U chodzie składnoha pracesu fizyka i chemija, technika j industryja avałodvajuć bahaćci nutrà ziamnoha dy addajuć ichna službu čałaviectvu. I Eklezija svaimi vyśviàcinami dy bahasłaülenniami robić heta samaje, ale ü metafizyčnym aspekcie tych bahaćciaü. Jana viedaje, što, pamima pieranohi Chrystusa, dźjabał usio jšče pniecca być kniaziem hetaha śvietu j nia vypuskaje jaho z svaich kipcieü. Eklezija-ž z dapamohaju znaku zbaülennia viadzie nàstup na jaho, jejnyja vyśviàciny j bahasłaülenstvy siah-za-siahniem adbirajuć jamu üsio novyja i novyja čaściny materyi, napaüniajučy jaje Božaju enerhijaj. Voš tut my znoü majem parallel da taho, što tvoryć ludzki rozum i praca, a heta baraćba za vyzvalennie dy üdaskanalennie materyi. Jana nie pavinna bolš lažać u nutry ziamli niekranutaj, jana musić dać iz siabie üsio najlepšaje: siłu j ahoń, śviatło i ciapło. Jana nie pavinna bolej pakaracca propasnym siłam, a pavinna jak kaža Ap. Pavał ü liście da Rymlan, vyzvalicca ad rabstva tlennia na svabodu chvały Božaha synoüstva (Rym. 8, 21).

Našy razvažanni vošža pakazali nam, što niama propaści mіž relihijaj i pryrodaviedaj dy być nia moža, bo z hledzišča Božaha jość tolki adna rečaisnaść.

I henijalna kaža nastupnaja dumka Šerden'a: « Materyja ruchajecca (imkniecca) ü napramku k' duchovaści (mu) ». A kančatkovaja meta — heta słaüny Punkt Omega. Na asnovie svaich studyjaü jon dakazvaje, što üsio hetkim vièličnym sposabam pačaüšajasie dy miljony hadoü najchodziačajasie ü ruchu — nia moža ni z-taho ni z-siaho supynicca dy abiarnucca ü ničohaść, a naadvarot — idzie üsio dalēj i vyšej da adnaho najvyšejšaha Centru, dzie üsio zybrana i üsio dziaržycca, Centru, ü jakim možna üjaülać sabie zbaülennie śvietu, tajomnaha Punktu Omegi, jakim źjaülajecca nichto inšy tolki Chrystus. I jakraz u hetym jość taja vialikavažnaść, što *bačycca Chrystusa ü celàj kaśmičnaj raźmiernaści.*

Ale, ci takaja dumka sapraüdy novaja? Ci üžo Evanhelist Jan nia vidzieü hetkim Chrystusa — jak Słova, praź jakoje üsio paüstała; i ciž Pavał u liście da Kolosan nia pisaü: « *Usio praź Jaho dy dla Jaho stvorana* »? (1, 17). Hetaž taja dametnaść, jakuju ciapier dakazvajuć navukoücy. I kali Šarden razumieje raźvićcio jak viečnaje imkniennie šyrokaprastornaje rečaisnaści da jejnaha Centru Omehi, dyk *heta* i tolki *heta* j jość toje, što pisaü Pavał u liście da Rymlanaü: « *Stvarennie bo prahna čakaje vyjaülennia synoü Božych* » (dziaciej) (Rym. 8, 19). A kamu heta vydajecca skazanym nie nadta pa-bahasłoüsku j pa-chryścijansku, toj niachaj prypomnić sabie, ci nie najhłybiejšymi źjaülajucca słovy Göte: « Kali ü bieskančatnaści üsio — paütarajučysia viečna płyvie, — a sklapiennie tysiačakratnaj mocaj u sabie zamknułasia, — žyćciaràdasnaść płyvie z usich rečaü — z najmienšaje j najbolšaje zorki — dyk i üvieś paryü, usio zmahannie — jość viečnym supačynkam u Bohu Üsiespadàru ».

Tak, u Bohu, ü Punkcie Omehi, jakim źjaülajecca Chrystus! I tamu my śviencim dy bahasłaülajem hetuju materyju, jakaja takža imkniecca ü napramku da toje Omehi, praz čałavieka, jaki jaje aduchaülaje, pieravodziačy jaje ü enerhiju, ü ciapło, naležačy adnačasna da Boha. I toje voś, što mu tut vykonvajem pry hetych paśviacinach, heta nie jakaja relihijna-romantyčnaja prykrasa dla modernaje aliviarni, abo etykieta, jakaja adpadzie zaraz, jak vysachnuć kropli śvianconaje vady; nie — to üłučennie hetaha zavodu płynnaje materyi ü toj usieśvietny paryü i jmkniennie da Punktu Omehi — da Chrystusa.

R.G.

USPAMIN AB RAVIENSKIM...

Niadaüna tak, bo hod nazad,
Taksama płakaü listapad,
Ślaźmi ściakajučy pa škle,
La voknaü mokła noč u jmhlè.
Ale ü pakoi svojska tak,
Nas dvuch, pijanina i kanjàk.
Da nas zyjšlisia na Dziady —
Čyje ź ziamli ścior čas ślady, —
Jakich zhłušyła tundraü šyr,
Śniahi tajhi, Bajkał, Sibir...
Spamin placiecca pad vichor,
Jak słuckich pajasoü uzor.
Za ich spakoj i za naš žal:
Do-re-mi-fa — zapièü kryštal,
Paśla ü čužuju noč i ciš:
Sol-la-si-do — šapnuü klaviš.
A za vaknom, pad gamaü ton,
Adbiü na viežy poünač zvon.
Miašaüsia z tonam sum i čar.
Apošni raz mnie pieü Piaśniar...
Paśla spačyü jon viečnym snom
Pad tulipanaü kurhanom,
Ale pabiehła ü volny śviet —
Minstrel i volat — pieśnia-śled.
Cichi jaho pa pracy son,
A nas uściaž tryvožyć zvon. —
Viačerni zvon...

Piotra Syč

Direttore respons.: Dott. A. FRUTAZ
Posta indir.: Dott. P. TATARYNOVIC
Roma, Via Trionfale, 6415

Z dazvolu
Duchoun Uladau

Tipolitografia Fausto Failli - Roma

Pubblicazione autorizzata dal Tribunale di Roma con decreto del 7-12-1950